

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Systemisen, monitoimijaisen verkostotyön mahdollisuudet ymmärryksen laajentajana

20.11.2018 VIP-verkosto

Satu Mäki-Fossi, hankekoordinaattori LAPE Etelä-Pohjanmaa

Tässä esityksessä

- Mitä uutta systeemisessä lastensuojelussa?
- Ongelmien tarkastelun tietoinen muuttaminen
- Hypoteesit ohjaamassa työtämme – halusimme tai emme
- Systeemisen lastensuojelun verkostotyön periaatteiden jäsentelyä
- Alustavia huomioita systeemisestä työskentelystä

Systeminen lastensuojelu

- Suomalainen sovellus (Lahtinen ym. 2017) Lontoon Hackneyssä kehitetystä *Reclaiming Social Work* -mallista (myös *systemic unit model*) (Goodman & Trowler 2012)
- Mallin toimivuutta arvioitu Briteissä useissa eri tutkimuksissa mm. Cross et al. 2010, Forrester et al. 2013, Laird et al. 2017
- Systeemistä työskentelyotetta ja toimintamallia on LAPE-kehittämistyössä mallinnettu erityisesti lastensuojelun avohuollossa toistaiseksi siten, että painopiste on ollut lastensuojelun sisäisen työskentelyn organisoinnissa ja uudistamisessa (**mm. tiimimalli**).
- Tavoitteena ja onnistumisen edellytyksenä systeminen muutos koko organisaatiossa ja yhteistyösuhteissa muihin organisaatioihin

Perinteinen lastensuojelu

Asiantuntijakeskeinen työskentely, ongelmakeskeisyys ja keskittyminen ongelman seurauksiin

Tietoa puuttuu lapsen ja eri perheenjäsenten näkemyksistä ja käsityksistä siitä, mistä heidän mielestään on kysymys, minkälaiset syyt ovat perheen tilanteen ja ongelmien taustalla ja millaisia heidän ratkaisuehdotuksensa asiaan olisivat

Ohjaava ote tehtävään muutostyöhön (ei tällä hetkellä pidetä toimivana käytäntönä muutostyössä)

Osallisuus ja kuuleminen voi olla näennäistä

Tiimissä vain yksi ammattiala (sosiaalityö) edustettuna, tiimin tuki voi olla pintapuolista, konsultoivaa

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä pyrkii huomioimaan kaikkien osapuolten näkemyksiä

Perustehtävänä lapsen suojelutehtävä. Siihen, *miten* perustehtävää hoidetaan, lainsäädäntö ei niinkään anna tukea.

Systeeminen lastensuojelu

Ongelma nähdään eri tavalla, ei tarkastella niinkään ongelman seurauksia vaan taustalla olevia syitä.

Juurisyyden tarkastelu hypoteesityöskentelyn avulla mahdollistaa yhteisen ymmärryksen. Yhteinen ymmärrys on jo osa muutosta ja mahdollistaa kuulluksi tulemisen. Ei syyllistävä tapa.

Asiakas on itse määrittelemässä ongelmaa, pyrkii ajattelun kautta tapahtuvaan muutokseen.

osallisuus aitoa, ei näennäistä.

Monitoimijainen tiimi: sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat, terapeutti, koordinaattori, johtava sosiaalityöntekijä, jakavat vastuuta

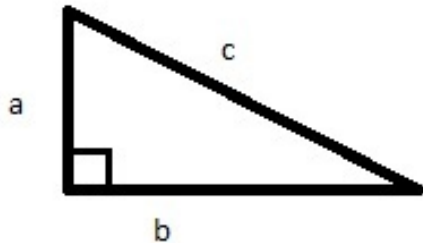
Tiimissä selkeät roolit (lapsen, vanhempien työntekijät)

Perustehtävänä lapsen suojelutehtävä. Hyödynnetään perheterapian vaikuttavuutta (Alan Carr 2018 a & b) monella tavalla (systeeminen ajattelu ja joustavasti erilaiset lähestymistavat)

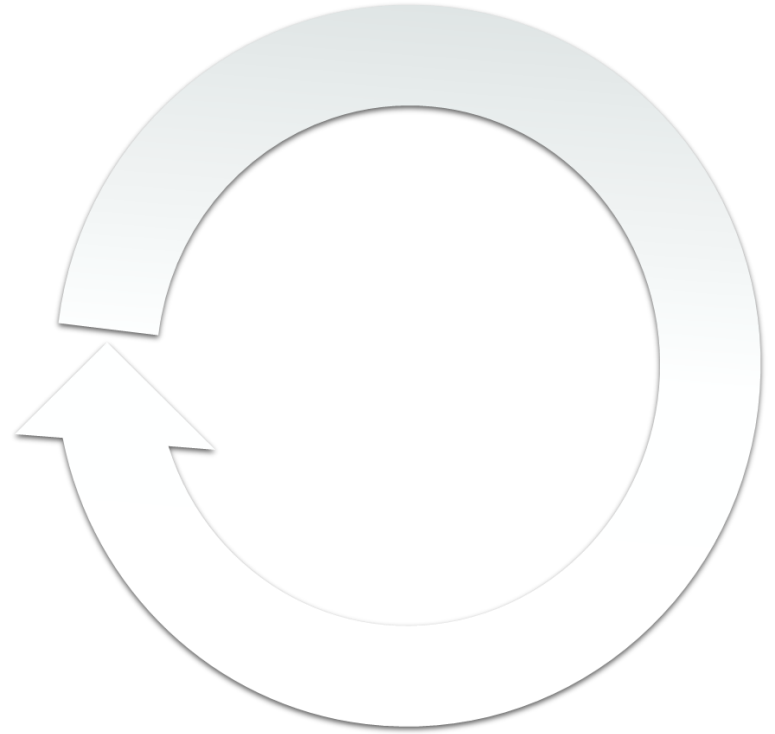

Satu Mäki-Fossi

Esimerkiksi kuvan kolmiolle Pythagoraan lause kirjoitetaan:

$$c^2 = a^2 + b^2$$

Kaavat systeemisen ajattelun tukahduttajana?

- Systeemisen lastensuojelun toimintamallin tavoitteena on saada työntekijät tietoisiksi omista ennakkoluuloista ja -ajatuksista. Nämä tuodaan myös perheelle kunnioittavasti esille.
- ”Ei tietämisen tila” on arvostava tapa toimia perheen kanssa. On varsin inhimillistä ettei tiedä kaikkea.
- Uteliaisuus elämän moninaisuuteen perheen kanssa työskennellessä tuo uusia ulottuvaisuuksia ymmärtää perheen tilannetta.

Ongelmaa lähestytään hypoteesien kautta

- Systeemiajattelussa keskeistä **hypoteesit** ja niiden kautta tapahtuva työskentely
- Hypoteesi = selitys, oletus, olettamus tai väite jollekin asialle
- Hypoteeseja tullaan aina muodostaneeksi, vaikka niitä ei aina tiedostettaisi. Jokaisella on enemmän tai vähemmän tietoista ja perusteltua esiymmärrystä oletuksista ilmiöiden välisistä yhteyksistä.
- Selitys määrää ratkaisuyrityksen
- Ratkaisuyritys toimia toisella tavalla vaatii uudelleenmäärittelyn ja uuden merkityksen löytämisen, näkökulmien vaihtamisen. Tähän päästäkseen tarvitaan vuorovaikutusta, keskustelua ja puhuttua kieltä.

Hypoteeseihin voi myös rakastua

- Juuttuminen vain yhteen teoriaan tai näkökulmaan voi rajoittaa niiden perheiden määrää, joille voimme olla hyödyksi.
- Hyvä tiedostaa: hypoteeseihin voi myös rakastua. Vaarana on, ettemme kuule asiakastamme vaan koitamme taivutella heidät näkemään asioita samalla tavalla.
- Liian valmiit/varmat hypoteesit voivat kadottaa kyvyn kuulla uutta

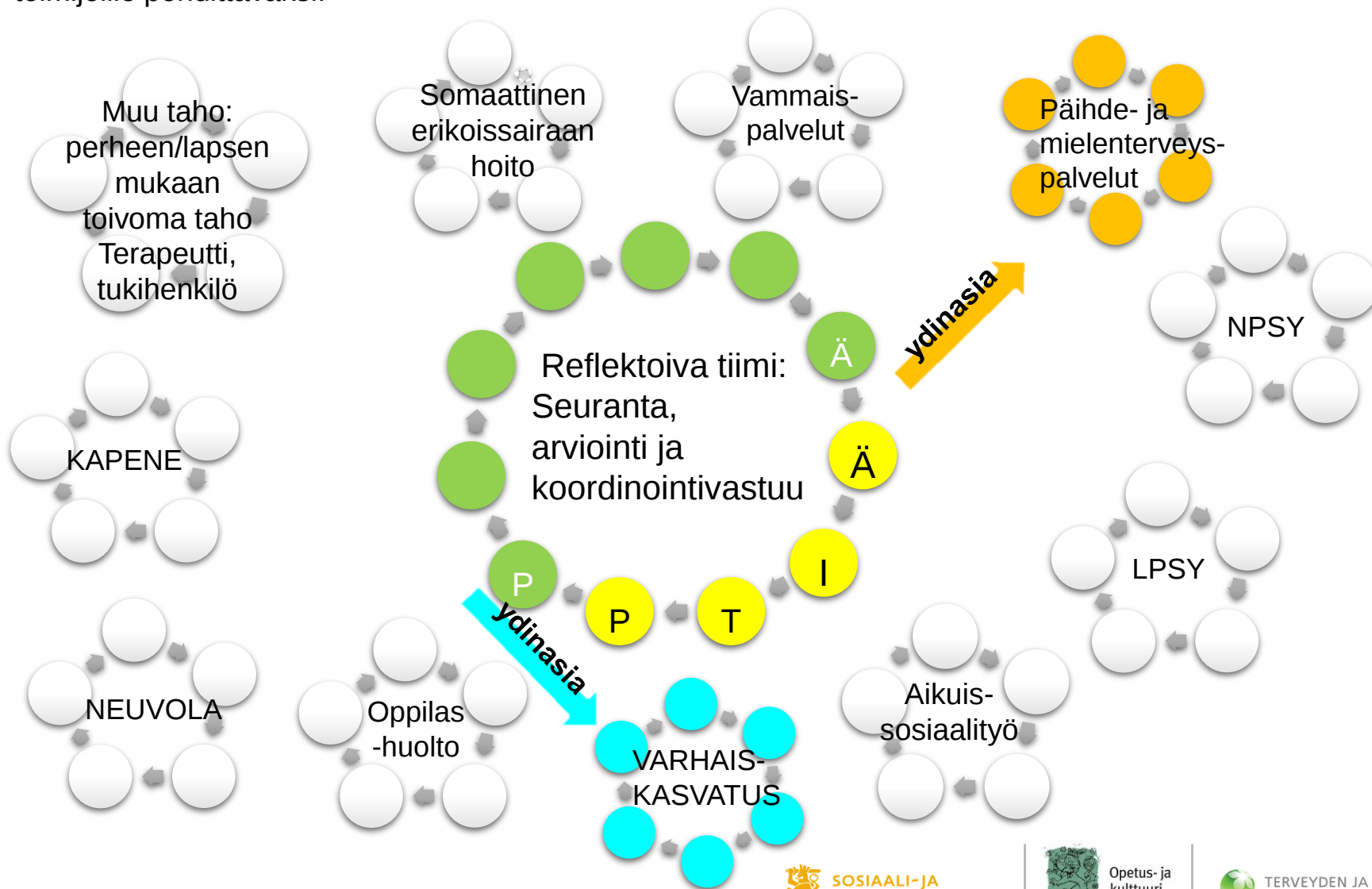
Systeemisen verkostoyhteistyön periaatteita

● **Systeeminen tiimityöskentely edellyttää sitoutumista**

- Huolehditään, että tiimissä olevat roolit ja vastuut tunnistetaan sekä tiedostetaan tiimikokouksen kulku
- Ydinasia muotoillaan siten, että sitä voidaan lähestyä hypoteesien kautta.
- Asiantuntijuus tuodaan esille hypoteesien avulla. Irtisanoudutaan paremmin tietämisestä.
- Luodaan hypoteeseja ja haastetaan vakiintuneita käsityksiä.
- Perheenjäsenten suhteita ja perheen tarinaa tutkitaan aktiivisesti.
- Keskustelun sävy on uteliasta ja reflektointia.
- Hypoteeseja kehitetään eteenpäin hyödynnettäväksi keskusteluissa perheiden kanssa ja niihin liittyen sovitaan ratkaisuehdotukset.
- Keskustelu on yhteistoiminnallista ja kaikki osallistuivat siihen.
- Lapsi ja perhe ovat keskusteluissa läsnä.
- Suojelun tarve ja riskit lapsen kannalta arvioidaan selkeästi.
- Dokumentoinnissa huomioidaan työskentelyn läpinäkyvyys.

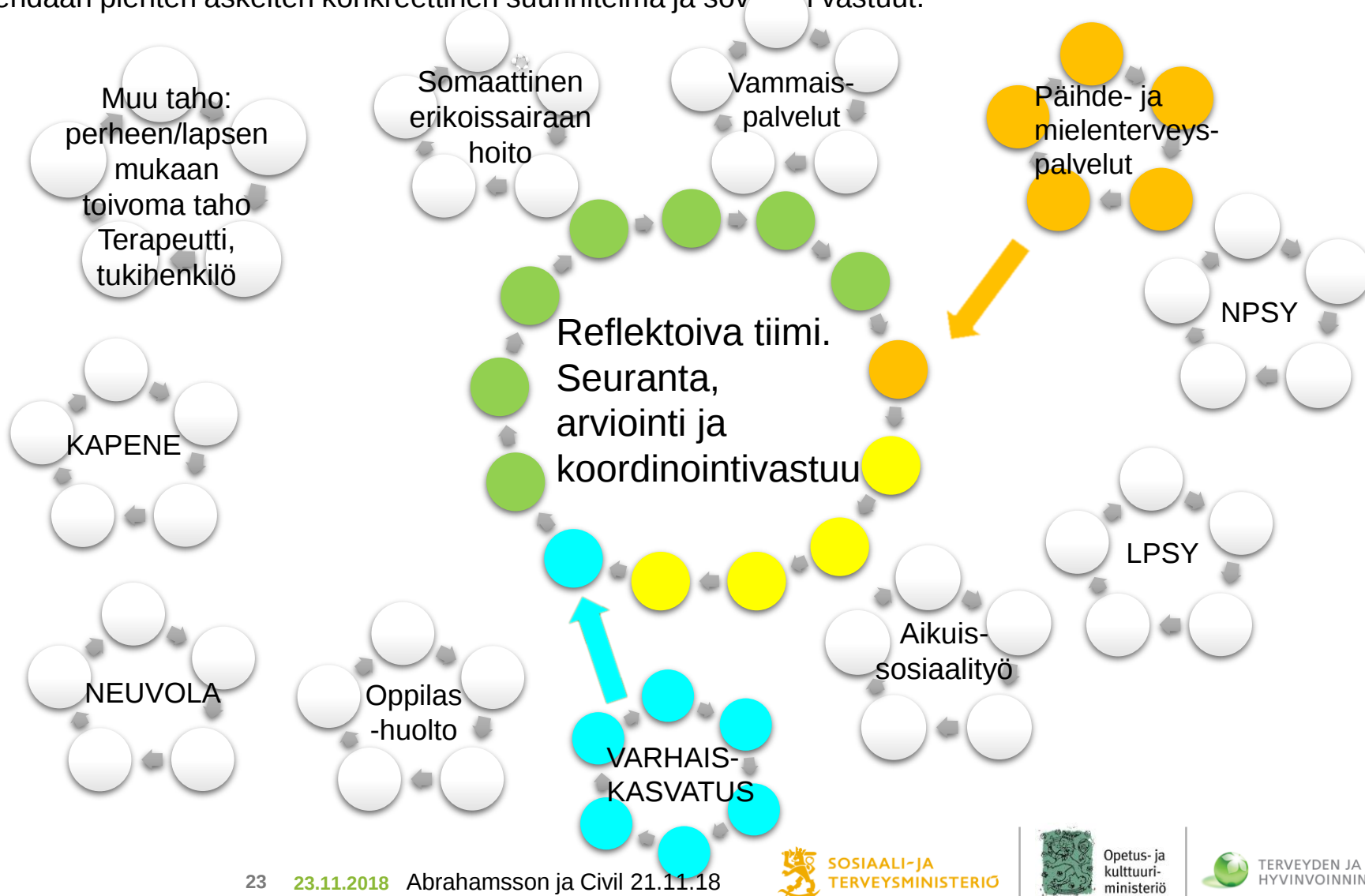
1. Valmistautuminen lapsen ja perheen kanssa

Mietitään perheen kanssa yhdessä ydinasia, joka lähetetään etukäteen mukaan kutsutuille toimijoille pohdittavaksi.

3. Yhteinen systeeminen työskentely tiimissä

Mukaan kutsutuissa tiimeistä asiantuntija osallistuu LS-systeemiseen tiimiin, jossa käydään refleктоivaa keskustelua yhteisestä tavoitteesta jokaisen ammattilaisen ja perheen näkökulmat huomioiden. Tehdään pienten askelten konkreettinen suunnitelma ja sovitaan vastuut.

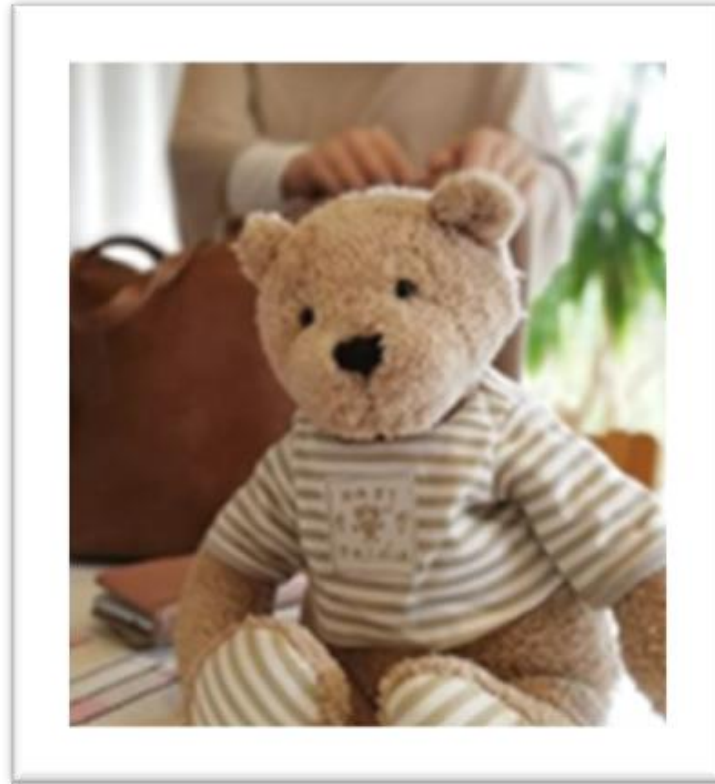
Työntekijöiden ja esimiesten huomioita

- Lapsi on tullut enemmän näkyväksi ja erityisesti suhteessa laajempaa perhe/lähipiirin systeemiä – vuorovaikutussuhteita
- Perheet suhtautuneet myönteisesti uudenlaiseen työskentelytapaan (kokemuksia vasta vähän)
- Puhe vanhemmista on myönteisempää, puhutaan enemmän lapsista ja heidän näkökulmistaan perheen tilanteessa.
- Perheiden ja yhteistyötahojen kanssa työskentelyssä päästy asian ytimeen
- Ei yksin pohdintaa, jaettu vastuunkanto tuo voimavaroja työntekijöille: vähentää yksin tehtävää kuormaa
- Saa uusia työn tekemisen suuntia ja työkaluja, tapaamisten parempi valmistelu
- Oman työn reflektointia uudella lailla, työnohjausta

Kouluttajien huomioita

- Poisoppiminen siitä, että niin nopeasti lähdemme pohtimaan ratkaisuja tilanteisiin, vaatii opettelua
- Dialogissa oleminen vaatii myös harjoittelua. Puhumisen ja kuuntelemisen erottaminen. Puhumisen sijaan, kyky olla ja vain kuunnella.
- Palvelumanageroinnista juurisyiden tunnistamiseen ja siihen, mihin oikeasti tulisi työskentelyä suunnata.
- Sukupuu: perheiden lähiverkostoista ei tiedetä usein kovin paljoa. Voinut nostaa esiin esim. vanhemman, jonka kanssa työskenneltä vähemmän
- Koulutettavat lähtökohtaisesti ovat hyvin motivoituneita systeemisen toimintamallin sisäistämiseen.

Tiimimalleja on helppo luoda – ajattelutavan muutos ei tapahdu hetkessä

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

#eplape, #lapemuutos, #uusiep

LAPE Etelä-Pohjanmaa

Lape-muutosagentti **Eija Ala-Toppari-Peltola**, YTM, KTM
044 4255 415, eija.ala-toppari-peltola@seinajoki.fi

Hankekoordinaattori Satu Mäki-Fossi, YTM
044 4255 606, satu.maki-fossi@seinajoki.fi

Toimintakulttuurin muutos **Auli Romppainen**, YTM
044 4255 979, auli.romppainen@seinajoki.fi

Perhekeskustoimintamalli **Anu Leinonen**, kätilö-
terveydenhoitaja, 044 4255 722, anu.leinonen@seinajoki.fi

Perhekeskustoimintamalli **Emmi Tietäväinen**, sosionomi AMK
044 425 5920, emmi.tietavainen@seinajoki.fi

Erityis- ja vaativan tason palvelut **Noora Aarnio**, YTM
044 4255 704, noora.aarnio@seinajoki.fi

Asiantuntija (romanikulttuuri) **Marita Mäntyniemi-Koivisto**,
sosionomi AMK opisk.
044 4255 669, marita.mantyniemi-koivisto@seinajoki.fi

asiantuntija-assistentti **Hannu Pihlaja**, HTM
044 4255 422, hannu.pihlaja@seinajoki.fi

<http://uusiep.fi/tutustu/hankkeet/#etela-pohjanmaan-lape-hanke>
Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki (Frami D, 3. krs, tila D330)

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS